

Erich Kästner

Die Konferenz der Tiere Az állatok konferenciája

Corvina, Budapest, 1999, 126 p.

Amikor a Corvina Kiadó „Kétnyelvű olvasmányok” elnevezésű sorozatának első német kötetét kezembe vettem, egy régi barna füzetke emlékképe jelent meg előttem. Jó negyven évvel ezelőtt a Terra Kiadónak volt egy hasonló „Kétnyelvű kis könyvtár” elnevezésű sorozata. Hosszas keresgélés után rá is találtam egy eldugott könyvespolcon a sorozat 31. számára, mely szintén Kästner-szöveget tartalmazott (*Kästner über Kästner. Das Haus Erinnerung*). Az 1958-ban megjelent füzet előszavában a szerkesztő nyelvtanulók részére ajánlotta az olvasmányt, s éppen ezért hangsúlyozta, hogy a szöveg fordításánál a „minél nagyobb nyelvhűsége” törekedtek. Az elengedhetetlen változtatásokat dőlt betűvel jelölték, és a füzet végén apró betűs jegyzet formájában megadták a szó szerinti fordítást, illetve egy-két magyarázatot.

Ezen előkép ismeretében kíváncsian fogtam hozzá az új kétnyelvű olvasmányhoz. A könyv megjelenésnek különleges aktualitást ad az a tény, hogy a szerző születésének 100., halálának pedig 25. évfordulóján kerül az olvasók elé. Kästner szövegeit mindig is jól lehetett felhasználni a nyelvtanuláshoz: egyszerű szerkezetekkel, világosan ír. Témái nagyon is hétköznapiak és életszerűek, stílusa sokszor tárgyilagos, de az irónia is nyelvileg nagyon jól követhető. Mindezeket a tulajdonságokat egyesíti magában az *Állatok konferenciája* című, 1949-ben született írása. Az első pillantásra mesészerű történetről hamar kiderül, hogy az nem más, mint görbe tükör az „emberek konferenciáiról”. Maró iróniával pellengérez ki az emberek világát, akik háborúikkal tönkreteszik gyermekeik életét. Ez ellen lépnek fel az állatok úgy, hogy ők is az emberekhez hasonló konferenciát tartanak.

A humoros olvasmány fonala egyszerű, tele köznapi jelenetekkel. Az olvasó nyelv-

tanuló szempontjából különösen előnyös, hogy az író bizonyos fordulatokat – jellemzés gyanánt vagy egyes gondolatok alátámasztásául – az egész szövegben többször ismétlődően alkalmaz, így az olvasmány végére érve remélhetőleg megragad közülük néhány a nyelvtanulóban.

A kiadó az eredeti szöveget Tímár György műfordításával állította párhuzamba. Az eredeti szövegtől való eltéréseket tipográfiaailag jól kiemelték, így azokat könnyen észreveheti az olvasó. Az eredeti német szöveg és magyar fordítása minden sora meg van számozva, ami a szöveg követését könnyíti meg. A jegyzetíró Dobos Csilla a német szöveget német nyelvű szómagyarázatokkal látta el a megértést könnyítendő, a magyar szövegben pedig azokhoz a fordítói fogásokhoz fűzött kommentárokat, amelyek különösen érdekesek az olvasó figyelmére. E rövid kis magyarázatok segítségével igazán élvezhetjük az írói és fordítói leleményeket (például miképp adja vissza a fordító az egyes állatok jellemzését – mint pl. az egér pöszeségét). Igen sok olyan nyelvi megoldásra hívja fel a jegyzetíró az olvasó figyelmét, ami felett esetleg elsiklott volna (pl. mikor és miért lehet egy előjárószt mellékmondattá alakítani, vagy fordítva, egy rövid főnévi szerkezettel egy egész mellékmondatot visszaadni). A jegyzetíró még azt is megmutatja, mikor hibázott a fordító: elfelejtette, hogy a zsiráfot egyszer már Lipótnak nevezte, s később a szövegben „átkeresztelte” Zsigának. De a fordítói lelemények közé tartozik az is, hogy amikor a zsiráf azt hiszi, hogy róla nevezték el a Leopoldstraße-t, akkor az magyarul „Lipót Telefonközpont” lett, hiszen Lipót utcánk nincs... Aki már túl van a nyelvtanulás fázisán és „csupán” szórakozásból olvas, a jegyzetek nyomán még további számos érdekességet fedezhet fel. A német író nyelvi játékaik aránylag egyszerűek, például a hímnem és nőnem közti botlásai (a konferencián csupa „úr” vesz részt, de a zsiráf németül nőnemű szó), a magyar szövegben számos olyan nyelvi fordulat szerepel, ami a szöveg humoros-irónikus at-

moszféráját igen jól tükrözi (pl. az a megjegyzés, hogy „Du wirst täglich immer fauler” a magyar fordításban így hangzik: „Napról napra tohonyább leszel”).

Kinek ajánlható ez az olvasmány? Nyelvtanulóknak, nyelvtanároknak, a német nyelv használóinak. A gyakorló nyelvtanárok sokszor tapasztalhatják, hogy egy bizonyos szint után a tanulók nyelvi fejlődése lelassul, megragadnak rövid, néhány mondatos szövegek szintjén. Az órákon nem kapnak egy-két oldalnál hosszabb szöveget, így nem tapasztalták meg, hogy akkor is meg lehet érteni egy szöveget összefüggéseiben, ha nem írják ki minden egyes ismeretlen szó jelentését. A nyelvtudásban a minőségi ugrást többnyire az szokta meghozni, amikor a nyelvtanuló az első hosszabb olvasmányon sikeresen „átrágtá” magát. Ehhez nyújt kitűnő lehetőséget Erich Kästner műve. A szöveg nyelvórai feldolgozásához számos ötletet nyújt a kötet utolsó oldalán található feladatsor, amely persze tovább bővíthető. Természetesen nem csak órai felhasználásra jó a könyv; az érdeklődő, olvasni szerető nyelvtanuló önállóan is belevághat a történetbe: elég érdekes és humoros ahhoz, hogy ne tegye le. Azoknak is nagyon tanulságos lehet, akik a fordítást szeretnék gyakorolni illetve gyakoroltatni. A párhuzamba állított két szöveg megmutatja, mi mindenre kell a fordítás során ügyelni. Egy szöveg nem mondatok halmaza, a fordítás nem egyes nyelvtani struktúrák átültetéséből áll csupán: egy szöveg lelkét visszaadni ennél jóval több, s erre remek példa az itt bemutatott kiváló, szellemes műfordítás.

Petneki Katalin

Kiss Judit & Papp László & Csatlós Judit

Lerne gerne Deutsch

Panoráma Nyelvstúdió, Debrecen
1999

Az utóbbi években nagy számban jelentek meg olyan kiadványok, melyek a nyelvtanulók számára próbálják megkönnyíteni a fel-

készülést a különböző nyelvvizsgákra. Ebbe a sorba illeszkedik a *Lerne gerne Deutsch* című segédkönyv is, mely szóbeli nyelvvizsgákhoz kíván segítséget nyújtani. A szerzők bevezetőjükben mindazoknak ajánlják könyvüket, akik bármely nyelvvizsga szóbeli részére készülnek, legyen az magyar állami nyelvvizsga, a Goethe Intézet Zertifikat DaF vizsgája, érettségi, egyetemi, illetve főiskolai felvételi vagy záróvizsga. Megkísérelték tehát ezen vizsgák szóbeli részéből azokat az elemeket kiragadni, amelyek közösek lehetnek bennük, számomra mégis kérdéses, közös nevezőre lehet-e hozni mindezen vizsgák követelményrendszerét. Egyetlen példaként megemlíteném, hogy ugyan mind a magyar állami nyelvvizsgán, mind a Goethe Intézet Zertifikat vizsgáján adott szituációban spon-tán módon kell nyelviileg reagálni, az előbbi esetben azonban úgy kell a szituációt kifejteni, ahogy azt a könyv bemutatja, míg az utóbbi esetben egy-két mondatos adekvát reagálásra van szükség, anélkül, hogy vizsgáztató és vizsgázó között hosszabb párbeszéd jönne létre.

A könyv tematikus fejezetekre oszlik, melyek a hagyományos nyelvvizsga-témákat dolgozzák fel (pl. család, lakás, iskola, munka, szabadidő, utazás stb.). Az utolsó fejezetek között található két országismerteti leíró részt (DACH, Ungarn), valamint egy közérdeklődésre számot tartó, aktuális újságcikkek gyűjteményét tartalmazó fejezetet. Az egyes fejezetek azonos séma alapján épülnek fel, az egyes részek funkcióját a szerzők a bevezetőben le is írják, megkönnyítve ezzel a könyv használatát.

A fejezeteket egy-két rövid szöveg vezeti be. Mindenképpen pozitívum, hogy autentikus, többnyire újságokból átvett szövegekről van szó, sajnos nem derül ki, melyik honnan származik. A szövegek feldolgozásához nem kapcsolódik feladat, ami talán egy kicsit megnehezíti mind a tanuló, mind a tanár munkáját. A szövegek célja, hogy a vizsgázó az adott témában felmérje saját lexikai tudását, ráébredjen esetleges hiányosságaira, majd a továbbiak során ismereteit rendszerezze, kiegészítse.